

«Necumînțitul»: Un Soljenițin Georgian

La Editura Christiana din București (colecția «Cruciații secolului XX») a apărut în pragul acestei luni, tradusă din limba rusă (Marcel Petrișor, Alexandra Popescu Vizghina și Dana Petrișor), cartea georgianului **Ciabua Amiredjibi** (devenit de curînd monahul David) **Gora Mborgali sau Surîsul Destinului**

. Ediția românească este prefațată de scriitorul Marcel Petrișor (vechi și apropiat prieten al autorului), iar în final include și o utilă notă bio-bibliografică alcătuită de Lucian D. Popescu (și pe care o reproduc mai jos).

Aristocrat de sînge, dar și de spirit, necumînțit (*mborgali*

) luptător anticomunist, de cinci ori evadat din lagărele sovietice, dar și scriitor de mare talent, în două rînduri nominalizat pentru Premiul Nobel, prințul gruzin Ciabua Amiredjibi (n. 1921) este o legendă vie în țara lui și s-ar cădea să fie un reper de conștiință – dacă nu pentru întreaga Europă creștină (încă nevindecată de ispitele aventurilor stîngiste), în orice caz pentru greu încercata lume răsăriteană.

Romanul de față (a treia carte care i s-a tradus în românește, după

Data Tutashia

și

Spovedania taurului

), datînd din 1994, este croit din uriașa experiență de viață a autorului și pune în față

generațiilor mai noi, spre lămurire și veghe responsabilă, fresca unei epoci care a promis instaurarea paradisiului pe pământ și nu a reușit decât să aproximeze infernul. Pînă la urmă în spatele creatorului stă mărturisitorul și pariul estetic pălește în fața pariului existențial...

Ca invitație la lectura integrală a romanului, reproduc în continuare (după "Reperete biografice") un fragment pe care l-am considerat reprezentativ.

(Răzvan Codrescu)

Ciabua Amiredjibi: repere biografice

Ciabua Amiredjibi s-a născut în 1921, la Tbilisi, capitala Georgiei, într-o veche familie nobiliară. Numele lui este Mzechabuk Amiredjibi, Ciabua fiind un diminutiv al prenumelui.

Tatăl său, prințul Irakli G. Amiredjibi, a fost avocat și economist, cu studii la Moscova. Încă din copilărie tatăl lui Ciabua a luat parte la mișcarea de eliberare națională și a fost arestat de multe ori. În vremea de teroare bolșevică a fost arestat de patru ori, iar în 1938 a fost ucis de bolșevici.

Mama sa, prințesa Maria M. Nakashidze, era profesoară. Și ea a suferit teroarea comunistă, a fost arestată și condamnată politic de două ori, la 3 și apoi la 4 ani de închisoare.

Ciabua Amiredjibi a absolvit liceul în 1938. A participat la război în 1941-1942, dar a fost scos din armată din cauza originii nobiliare. În 1943 a intrat la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Tbilisi. În aprilie 1944 a fost arestat și apoi condamnat la 25 de ani închisoare, sub acuzația de participare la complot în vederea răsturnării puterii sovietice din Georgia.

A fost deținut în Gulag timp de 16 ani. A evadat de mai multe ori. A fost condamnat la moarte de două ori. A cumulat 83 de ani de condamnări politice. A fost eliberat condiționat în 1959, iar mai târziu a fost reabilitat.

Despre perioada următoare eliberării, Ciabua Amiredjibi spune: “Întorcându-mă din închisoare, mi-am reluat studiile, dar le-am abandonat curînd, căci devenisem membru al Uniunii Scriitorilor și eram deja autor a două volume de proză scurtă. În plus, în vremea detenției și a perioadelor de libertate obținută prin evadare – vreo 5 ani cu totul – am dobîndit o educație la care studiile universitare nu mai aveau ce să adauge. Și mai era un motiv: trebuia să-mi cîștig existența. Sînt autorul mai multor volume de proză scurtă [volumul *Spovedania taurului* a fost tradus și în română], al romanelor

Data Tutashia

(1973) [tradus și în română],

Gora Mborgali

(1994) și

Regele Gheorghe cel Măreț

(2003), precum și al unui mare număr de articole pe diverse teme, între care și unele de critică literară”.

În 1979 a fost turnat serialul de televiziune *Data Tutashia*, inspirat din romanul omonim.

Romanul

Data Tutashia a fost tradus

în 29 limbi. În 1996 și 1999 a fost nominalizat la Premiul Nobel. Romanul

Gora Mborgali

a fost de asemenea nominalizat la Premiul Nobel și a fost tradus în rusă și suedeză.

Ciabua Amiredjibi a avut mai multe funcții de conducere în cadrul studioului de film georgian.

În perioada 1992-1996 a fost deputat al Parlamentului Georgian și președintele Fondului de Apărare din Georgia.

A fost unul dintre fondatorii Asociației Scriitorilor Georgieni (*Pen-center of Georgia*) și președintele ei în perioada 1994-1997, iar din 1998 este președintele ei de onoare.

A fost membru al Uniunii Scriitorilor din Georgia încă din 1964 și membru al redacțiilor mai multor ziare și reviste, precum și editor și redactor-șef al ziarului *Ganakhlebuli Iveria*.

Ciabua Amiredjibi a avut două surori, Rodam și Natia Amiredjibi. Rodam a fost autoare de piese de teatru și a murit în 1994. Natia este critic de film, autoare a mai multor cărți, profesor asociat al Institutului de Film din Georgia.

Este căsătorit cu Tamar G. Djavakhishvili, licențiată în Filologie și autoare a mai multor volume de versuri.

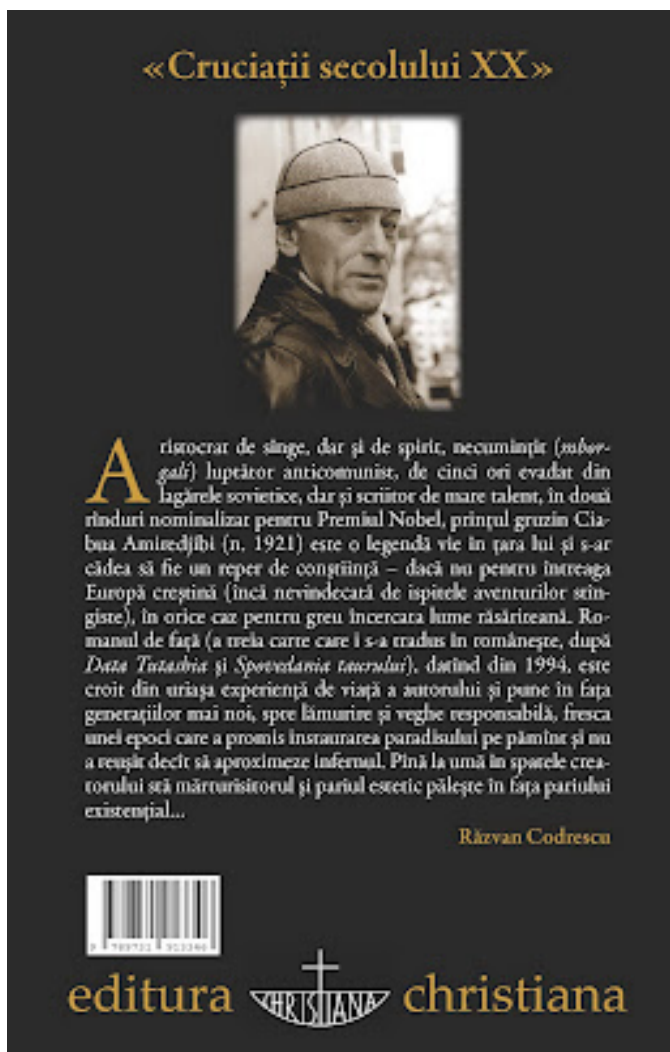
Copii lui Ciabua Amiredjibi: doamna Manana Amiredjibi este scriitoare, doamna Leila Amiredjibi este diplomat; Irakli Amiredjibi, istoric, a fost ucis în 1992, în războiul din Abhazia; domnul Lasha Amiredjibi este sculptor; domnul Kutsna Amiredjibi este regizor, operator și

producător independent de film; domnul Shalva Amiredjibi este directorul unei întreprinderi particulare.

Fiul său Kutsna Amiredjibi a realizat documentarul artistic *Evadat din Gulag*, care a fost difuzat și în România, pe postul TVR Cultural, în primăvara lui 2010.

În anul 2010, prințul-scriitor Ciabua Amiredjibi a ales să îmbrace haina monahală, sub numele călugăresc David.

Lucian D. Popescu

[Povestea evreului Fredin]

La Gagra [stațiune abhaziană de pe malul Mării Negre – n. tr.], *printre scriitori, am dat peste cunoscuți și prieteni. Îi vizitam adesea, ne întâlneam, petreceam timpul împreună... Acolo am și făcut cunoștință cu un fost deținut ca și mine, care în zilele acelea era artist de circ și administrator al Casei Centrale a Artiștilor din Moscova: evreul bătrîn Petru Petrovici Fredin. Numele și patronimul și le alesese singur.*

Petru Petrovici a trăit aproape opt decenii, a văzut și a trăit multe întâmplări și avea în spate o uriașă experiență de viață. Discuția cu el era o adevărată sărbătoare, mai ales că era dăruit de

la natură cu un fin simț al umorului. Era o personalitate deosebită, bună și blîndă. În anul 1905, Suta Neagră

[organizație protofascistă antisemită – n. tr.]

organizase la Odessa un pogrom, în care au murit și părinții lui Fredin. Băiatul avea zece ani. L-a adunat de pe drumuri un circar ambulant italian și cu timpul l-a învățat arta sa. Băiatul și-a ales ca nume de scenă sonorul Petruccio Fredolini. În anul '37, Petruccio Fredolini a fost arestat. Troica fusese introdusă atunci ca un organ paralel cu sistemul oficial legal pentru pedepsirea rapidă a elementelor antisovietice. A început să ființeze ca o instituție aparținînd de CEKA, dar a devenit mai tîrziu foarte importantă în NKVD, unde a avut un rol major în timpul perioadei Marii Epurări din Uniunea Sovietică. Troica a fost cea care l-a condamnat pe Fredin la cincisprezece ani de pușcărie. Omul și-a ispășit cinstit pedeapsa. La eliberare, a fost trimis în regiunea Irkuțk, în domiciliu obligatoriu, iar prin 1955 a fost reabilitat. S-a întors la Moscova. Așa descria Fredin întîlnirea cu procurorul la momentul reabilitării:

- Ați fost condamnat la cincisprezece ani pentru spionaj în favoarea Italiei. Nu sunt fapte doveditoare. Poate aveți în Italia rude sau colegi cu care ați purtat corespondență? – a întreat procurorul după ce vreme de jumătate de ora frunzărise și citise dosarul lui.

- Rude nu am defel, și nici nu am corespondat cu nimeni în Italia! – a răspuns Fredin.

Procurorul a încercat iarăși să dea de urmele crimei în dosar, dar degeaba. Atunci i s-a adresat lui Fredin:

- Singur nu v-ați dat seama, atîția ani, pentru ce ați fost închis?

- Sigur nu, dar o bănuială ar fi...

- Care anume?

- În anul 1913, cirul nostru s-a aflat în turneu în orașul Jitomir, și acolo am locuit în hotelul „Florența”... – a explicat Fredin...

Odată, în holul cantinei Casei Literaților din Gagra, vilegiaturiștii se adunaseră în fața televizorului: echipa Dinamo din Tbilisi juca cu cineva. Eu și Petru Petrovici ne-am adus scaunele noastre și ne-am așezat unul lîngă altul, ca să nu îi deranjăm pe ceilalți. Am început să așteptăm transmisia... Cu cîteva zile înainte, sosise la Casa Literaților, un compozitor celebru, autor al unor cîntece populare; am uitat numele lui. A sosit val-vîrtej, și-a instalat scaunul în fața televizorului și, așezîndu-se, a acoperit tot ecranul. Destul de mult timp nimeni nu a spus nimic, așteptînd ca celebritatea să își mute singură scaunul mai într-o parte. Dar nici gînd. Atunci unul dintre vilegiaturiști a observat timid: „Dumnea-voastră acoperiți ecranul”.

Compozitorul nu a reacționat. S-a făcut mare rumoare, dar compozitorul nu s-a mișcat din loc. În sfîrșit, Fredin a întins mîna și l-a atins ușor cu cotul. Atunci s-a întors instinctiv către noi. Fredin i-a zis:

- Tovarășe, știți ce sînteți

dumneavoastră?

- Ce? – a izbucnit

compozitorul.

- Sînteți

niște paie trecute printr-un cal!

„Paie trecute prin cal” s-a ridicat brusc, s-a îndepărtat și... după acest episod nimeni nu l-a mai văzut.

Petru Petrovici Fredin era orgolios și simțea nevoia să se afle în centrul atenției și să fie respectat. Lucrurile acestea deveneau foarte vizibile în comunicarea cu oamenii și mai ales cu ocazia petrecerilor pe care le organiza de zilele lui de naștere. Fredin sosea în Gagra cu un bilet turistic pentru un sejur și jumătate, adică de treizeci și șase de zile, și aranja astfel încît ziua lui de naștere să pice spre sfîrșitul concediului. Își marca ziua de naștere, mai bine zis i se organiza ziua de naștere, apoi pleca într-un turneu-delegație în Caucazul de Nord. Era

iluzionist. Cam din 9-10 octombrie, bătrînul începea să trimită ilustrate avînd aproximativ următorul conținut: „Mă odihnesc în cutare loc, mă simt bine, pe 3 noiembrie urmează să împlinesc – să zicem – șaptezeci și șase de ani. Apa este caldă, vremea minunată“. Și, la sfîrșit, urările de bine. Trimitea o sută de astfel de ilustrate lui Kozlovski, Lemeșev, Lepeșinskaia, Ulanova, Tamarkina, Gillels, Oistrah, Flier etc. adică tuturor prietenilor cu care se cunoștea ca administrator la Casa Artiștilor. Destinarii – oameni sensibili și binevoitori – nu-l puteau jigni cu nepăsarea lor pe bătrînul care și așa fusese vitregit de soartă. Și astfel, cam cu 25 octombrie, începeau să sosească pe numele lui Petru Petrovici felicitări din partea celebrităților. Merita să îl vezi cu cîtă mîndrie le purta cu el peste tot și le arăta cunoscuților și necunoscuților, avînd ochii umezi de bucurie. Era în al nouălea cer, chiar făcea pușin pe deșteptul, uitînd cu desăvîrșire că singur ceruse urările respective. Bietul de el credea cu tărie în propriul „Eu“ și atenția celebrităților o atribuia importanței lui personale...

(fragment din capitolul 8)